

UZZIŅAI

Organizācijas "SOS bērnu ciemati Latvijā", "Centrs Dardedze", saņemot Rīgas domes un "OAK Foundation" atbalstu, izstrādāja programmu, lai bērniem laikus dotu zināšanas, kas novērstu bērnu tiesību pārkāpumu riskus. Pieaugušie mācās, kā bērnos pamanīt sociāli psiholoģiskas problēmas, to radītās izmaiņas uzvedībā. Bērnu dārzā izstrādā noteikumus, kā notiks agrā brīdināšana, ja pedagogs mana izmaiņas audzēkņa uzvedībā. Pirmsskolas izglītības iestāde bērnam un viņa ģimenei rod atbilstošu, individuālu risinājumu. "Programma ir instruments, ar kuru pakāpeniski veidosies attieksmes maiņa ikvienam bērnu dārzam. Tas notiks ceļā uz bērniem drošāku un draudzīgāku vidi," skaidrojusi Latvijas SOS bērnu ciematu asociācijas direktore Ilze Paleja. Agrīnu sociālpsiholoģisku problēmu identificēšana un risināšana, sadarbojoties pirmsskolas darbiniekiem un bērna vecākiem, samazina pret bērniem vērstas vardarbī-

bas un sociālās izslēgšanas riskus. Pedagoģiskā programma paredz, ka ar mūzikas, rotaļu, filmiņu un lomu spēļu starpniecību bērniem kļūst saprotamas sarežģītas tēmas. Pirmsskolas pedagogi, metodiskās, sociālās pedagogs, psihologs sagatavojas, lai strādātu arī kā drošības iemaņu veicināšanas skolotāji. Tā dēvēto Džimbas drošības aģenta darbu Latvijā apguvuši 228 pedagogi.

Programma "Bērnam drošs un draudzīgs bērnu dārzis"

- veicina bērnu dārzā sociālpsiholoģisku problēmu ieraudzīšanu audzēkņos;
- veicina darbinieku un vecāku sadarbību;
- samazina riskus, ka bērnu dārzā mazulis izjūts pret viņu vērstu sociāla rakstura izslēgšanu.

Kāpēc Džimba?

Nodarbībās "Bērniem drošs bērnu dārzis" izmanto rokas lelli, sauktu par Džimbu. Vēlams, lai Džimba laika gaitā kļūst par bērnu varoni, kurā ieklausīties. Ieteikta leģenda, ka lelle pie bērniem ieradusies no Drošības salas, kur visi prot rūpēties par personīgo attiecību

drošību. Starp deviņām tēmām, kas bērnu dārzā mazuļu izglītošanā ieteiktas, ir: "Es esmu es, jā, esmu atšķirīgs no citiem cilvēkiem, bērniem", "Mans ķermenis ir tikai mans" un citas. Pirms tēmas izklāsta pedagogs aicināts vecākus pārliecināt, kāpēc tēma jāpārrunā jau mazotnē.

Izglītības iestādei pirms pedagoga apmācībām jaunajā izglītības programmā jāsaņem pašvaldības piekrišana un finansālais atbalsts, lai no "Centra Dardedze" iegādātos nodarbību daudzveidīgos materiālus. □

Mūsupusē papildu izglītības programmu "Bērniem draudzīgs bērnu dārzis" ieviesusi Liepas pirmsskolas izglītības iestāde un Cēsu 4. pirmsskolas izglītības iestāde. Programmā ieinteresēti ir arī Jaunpiebalgas, Vecpiebalgas, Cēsu 3. pirmsskolas izglītības iestādes pedagogi.

Veido mazuļiem izpratni par drošību

nām ar bērniem, kas sasnieguši piecu gadu vecumu. "Bērniem tās ļoti patika, tāpat kā stāstniece lelle Džimba. Lelle nav kāda pazīstama tēla atveids. Ja tā būtu, tad ne katrs bērns lelli pieņemtu par autoritāti."

Sākumā pret izglītojošo programmu "Bērniem drošs bērnu dārzis" vecāki izturējušies rezervēti. Iepazīstināti ar programmas protokolu - skolotāju tiesības un pienākumi, vecāku pienākumi un tiesības, bērna pienākumi un tiesības -, vecāki atzinuši iekļautās disciplīnas ieviešanas metodes. Pedagogi aicinājuši līdzīgus disciplīnas noteikumus izvairīties mājās.

"Ja disciplīnas noteikumi ir izplūduši un pieaugušie disciplīnu interpretē atšķirīgi, bērni prot to izmantot un pārkāpj norunas," uzsver Elija Latko.

Pirms programma "Bērnam drošs bērnu dārzis" sākās, notiek darbinieku un vecāku anketēšana. Starp jautājumiem, uz kuriem jāatbild, ir arī tāds - vai uzskatāt, ka bērnu drīkst apstādināt, paķerot aiz auss vai matiem? Daži pieaugušie atbildējuši, ka drīkst gan, jo gadoties tādas situācijas, kad jāreaģē šādi. Bērnu dārzā vadības komanda, to lasot, sapratuši, ka izglītošanas darbs jāsaņem ar darbiniekiem, tikai tad var iesaistīties "Bērniem drošs bērnu dārzis". Pēc izglītošanās notikusi vēl viena anketēšana. Tās rezultāti bijuši augstākā līmenī, varēts sākt projektu, reizē izskaidrojot

vecākiem ieguvumus no programmas "Bērniem drošs bērnu dārzis".

Priekuļu novada pašvaldības atbalsts saņemts dator tehnikas iegādei. Radās iespēja bērniem dot laiku darbībai e-vidē, bet iegādātā programmatūra ļāvusi vērtēt situāciju. Izrādījies, ka ne visi vecāki pamanījuši, kādās gaitās, mājās darbojoties e-vidē, dodas mazie. Skolotāji to darīja zināmu. Ģimenēs bija iemesls spriest par bērna uzvedības pārmaiņām. Tieši tas Liepas sešgadīgo bērnu vecākiem šķītais svarīgākais šajā projektā, ko sācis bērnu dārzis.

Vēstis vecākiem

Cēsu pilsētas 4. pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja Līga Balode "Džimbas 9 soļu drošības programmu" bērnu vecākiem skaidro tā: "Programma palīdzēs kļūt par bērnam vēl drošāku un draudzīgāku bērnu dārzis." Iestādes mājaslapā vecāki uzzina par katras nodarbības tēmu, vecāku grupu bērniem veidojot personiskās drošības iemaņas. Tas liek domāt, ka mazuļa saskarsme ar citiem bērniem, pieaugušajiem veidosies veiksmīgāk. Pedagogi, kuri apguvuši profesionālās kvalifikācijas pilnveides programmu, psiholoģiskās problēmas, ja bērnam tādas rodas, pamanīs ātrāk un arī palīdzēs bērna ģimenei

ar padomu.

Pirms bērnu dārzis sāk strādāt ar šo programmu par bērna personīgās drošības jautājumiem, darbinieki iepazīst un paraksta Bērnu tiesību aizsardzības protokolu. Tajā ietverti bērnu tiesību aizsardzības principi, akcentējot, kā bērnu pasargāt no jebkāda veida interešu un tiesību aizskāruma.

Piktogrammas pasaka priekšā

Emocionāla vai fiziska vardarbība - bērns pret bērnu, pieaugušais pret bērnu, darbinieks pret bērnu -, ir situācijas, kuras var mazināt. Viens no veidiem - piktogrammas telpās, tās bērnam vēsta, kur jāvēršas, ja viņu kas uztrauc. Ne visi notikumi, kas bērnu sākuši uztraukt un maina viņu uzvedību, uzskatāmi par negatīviem. Varbūt bērna uzvedība mainījies, jo mājās atvests jaundzimušais brālis vai māsa. Tā ir situācija, kad bērna norāšana par uzvedību nelīdzēs.

Liepas pirmsskolas izglītības iestādē "Saulīte" papildinātais audzināšanas darbs saturis jau divus pirmos rezultātus. Ar tiem šovasar iepazīstināti kolēģi no pirmsskolu iestādēm, kuri Liepā pulcējās salidojumā. Visu nosaukumos bija vārds "Saulīte". Salidojuma dalībnieki no Liepas pedagogiem uzzināja, ka Džimbas drošības programma sagatavoša-

nas grupas bērniem interaktīvā un vieglā saprotamā valodā māca personiskās drošības iemaņas galvenokārt saskarsmē ar citiem. Par katru nodarbību, tās tēmu zina vecāki, un daļa arī ņem vērā bērnu dārzā ieteikumu pārrunu tēmu turpināt.

Sākumā notiek bērnu labsajūtas mērījumi, patiesībā katra bērna vērošana, atzīmējot viņa dabiskās izpausmes. Izveidota anketa, kas ļauj labāk izprast bērna problēmas cēloni, ja pieaugušie pamana izmaiņas uzvedībā.

Šajā programmā darbiniekiem jāstrādā pie jūtīgām tēmām, tādām, kas saistās ar bērna pieaugšanu. Tāpēc arī programmas autori aicina veikt katra bērna labsajūtas mērījumu. Pati pirmsskolas izglītības iestāde sagatavo un darbiniekus iepazīstina ar Bērnu tiesību aizsardzības protokolu. Tas ir kā rīcības plāns preventīvu pasākumu ieviešanai bērnu dārzā ikdienā. Ideālais izpildījums - laikus pamanīt un novērst bērnam nepatīkamas emocionāla rakstura sajūtas.

Pirms programmā ieteiktajām deviņām nodarbībām, ar bērniem sarunājoties par personīgās drošības jautājumiem, vispirms jāsaņem vecāku rakstiska piekrišana. Pedagogi sistemātiski informē par nodarbību tēmām. Vislabāk, ja vecāki un pedagogi sadarbojas, tad sarunas ar bērnu kā bērnu dārzā, tā mājās var notikt par vienu un to pašu ar bērna drošību saistītu tēmu. □

Lappusi sagatavoja
MAIRITA KAŅEPE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds